

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده مدیریت و حسابداری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی، گرایش مدیریت تحول

تعیین عوامل موثر بر کجروی های اداری در گمرک جمهوری اسلامی ایران

نگارش:

طاهره جلالی خان آبادی

استاد راهنما:

دکتر رضا واعظی

استاد مشاور:

دکتر ابوالحسن فقیهی

استاد داور:

دکتر میر علی سید نقوی

پاییز ۱۳۹۰

تقدیم به یکے نگاہ مہربان مادر؛

و لہجند دلنشین پدر ...

و بہ نام وطن

با سپاس از :

آفریدگار راستی و درستی؛

و اساتید گرانقدرم:

آقای دکتر رضا واعظی، استاد محترم راهنما که عالمانه فرایند تحقیق را هدایت نمودند و

آقای دکتر ابوالحسن فقیهی، استاد محترم مشاور که از نظرات ارزشمندشان بسیار بهره برده ام و

آقای دکتر میر علی سید نقوی، استاد محترم داور که با اصلاحاتشان به بهبود پایان نامه یاری رسانده اند.

و کلیه کسانی که در مراحل مختلف پایان نامه، یاری ام نموده اند. به خصوص دوست عزیزم، سیده سحر سرروت دربه، که کد گذاری مجدد مصاحبه ها را به منظور بررسی پایایی بین دو کدگذار، به دقت و با حوصله انجام داده است.

تشکر می کنم

از حمایت های سازمان بازرسی کل کشور؛

که با ارائه معرفی نامه از سوی مرکز پژوهش و برنامه ریزی سازمان، به مراکز مورد نظر در انجام این پژوهش کمک بسیاری نموده است. امید است که با توجه به چشم انداز سازمان بازرسی کل کشور و اهتمام آن در مبارزه با فساد، نتایج این تحقیق مفید واقع شود.

و تشکر و قدر دانی می کنم از آقایان:

ابراهیم قهرودی، مدیر کل دفتر ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات گمرک

ابراهیم برزگر، بازرس ویژه گمرک ایران و دبیر هیات بدوی رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان گمرک

احمدی، کارشناس امور گمرکی

حمید کاوه، معاون دفتر ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات گمرک

حبیب الله کوثری، کارشناس مسئول امور گمرکی

سید عبدالله احسانی، عضو کمیسیون اختلافات گمرکی

علی طوسی، عضو هیات علمی دانشگاه علوم اقتصادی

محمد رضا نجیب، کارشناس امور گمرکی

جلال یوسفی، مسئول سرویس ارزیابی

حسن محمدی زاده، مدیر کل گمرک مهرآباد

نعیم خسروپور، کارشناس امور گمرکی

فرامرزی نبی، مسئول بازبینی گمرک مهرآباد

که وقت گرانقدر خود را در اختیار اینجانب قرار داده و با ذکر تجربیات ارزشمند و راهنمایی های خود در به نتیجه رسیدن این تحقیق، سهمی بسزا ایفا نموده اند؛

و با تشکر از آقای عبدالرحمن محمدی نوده، دبیر کمیسیون حل اختلاف گمرک جمهوری اسلامی ایران که امکان گفتگو با چند نفر از تجار را فراهم نمود؛

و آن دسته از کارمندان گمرک که با صداقت، شجاعت و صراحت به پیشروی این تحقیق کمک کرده اند ...

چکیده

امروزه شاهد رواج انواع فساد (کجروی) در سازمان ها، نارضایتی شهروندان از وجود این پدیده، و نگرانی و تلاش مسئولان برای کاهش آن هستیم. بارومتر فساد جهانی شفافیت بین الملل، گمرک را بعد از پلیس و مالیات، فاسد ترین سازمان در اکثر کشور ها به شمار می آورد.

این پژوهش با هدف تعیین عوامل موثر بر کجروی های اداری در گمرک جمهوری اسلامی ایران انجام شده است. برای جمع آوری اطلاعات، از روش مصاحبه و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش تحلیل تم استفاده شده است. در نتیجه ۴ تم اصلی بدست آمده است که عبارتند از: ۱. عوامل عام عرضه کجروی های اداری شامل ضعف نظارت و بازرسی، ضعف معیشتی، ضعف قوانین و عدم حاکمیت قانون، نابرابری، عدم شفافیت، سازمان فاسد، ضعف اعتقادی، پیامد های پول نامشروع، نبود حس وفاداری و تعلق به سازمان، ضعف سیستم تشویق و تنبیه، کمبود مزایا و امکانات، زیاده خواهی و طمع، نبود شایسته سالاری، نقص سیستم آموزش، عدم آگاهی از قوانین، عدم وجود وحدت رویه و ... ۲. عوامل عام تقاضای کجروی های اداری در گمرک شامل دستی بودن فرایند ها و عدم استفاده از فناوری های روز، پیامد های پول نامشروع، دخالت سیاستمداران، بوروکراسی زاید و اطاله ی انجام کار و ... ۳. عوامل خاص عرضه کجروی های اداری شامل عدم تخصص کافی کارمندان گمرک، دشواری هماهنگی با سازمان های همجوار، پراکنده بودن جغرافیایی گمرکات، گستردگی وظایف گمرک و ... ۴. عوامل خاص تقاضای کجروی های اداری شامل دایمی بودن ارباب رجوع و وجود سیستم رابطه ای، مشکلات تعیین ارزش، حق صلاحدید، یکسان نبودن مآخذ تعرفه کالاهای مشابه و ...

در پایان به منظور کاهش فساد و ارتقای سلامت اداری در گمرک، پیشنهاداتی بر اساس تم های اصلی تحقیق ارائه شده است.

کلید واژه ها: فساد اداری، گمرک، بعد عرضه فساد، بعد تقاضای فساد، تحلیل تم

Keywords: corruption, customs, supply side of corruption, demand side of corruption, thematic analysis.

فهرست مطالب

۱	فصل اول: کلیات
۲	مقدمه
۲	۱-۱) بیان مساله
۴	۲-۱) اهمیت و ضرورت موضوع
۵	۳-۱) اهداف تحقیق
۵	۱-۳-۱) هدف اصلی
۵	۲-۳-۱) اهداف فرعی
۵	۴-۱) سوالات تحقیق
۵	۱-۴-۱) سوال اصلی
۵	۲-۴-۱) سوالات فرعی
۶	۵-۱) روش کلی تحقیق
۶	۱-۵-۱) قلمرو موضوعی
۶	۲-۵-۱) قلمرو مکانی - جامعه تحقیق
۶	۳-۵-۱) قلمرو زمانی
۶	۴-۵-۱) روش نمونه گیری و تخمین حجم جامعه
۶	۵-۵-۱) روش های گردآوری داده ها و ابزار مورد استفاده برای آن
۶	۶-۵-۱) روش های تحلیل داده ها
۷	۶-۱) شرح واژه ها و اصطلاحات تحقیق
۹	خلاصه فصل اول

۱۰	فصل دوم: مبانی نظری
۱۱	مقدمه
۱۳	۱-۲) بخش اول: اداره امور عمومی و بوروکراسی
۱۶	۲-۲) بخش دوم: فساد اداری (کجروی های اداری)
۱۶	۱-۲-۲) سابقه
۱۶	۲-۲-۲) تعریف
۱۹	۳-۲-۲) اشکال فساد
۱۹	۱-۳-۲-۲) رشوه
۲۰	۲-۳-۲-۲) اختلاس
۲۰	۳-۳-۲-۲) اخاذی یا باج گیری
۲۱	۴-۳-۲-۲) سوء استفاده و کلاهبرداری
۲۱	۵-۳-۲-۲) امتیاز دادن
۲۱	۴-۲-۲) انواع فساد
۲۴	۵-۲-۲) علل فساد
۲۷	۶-۲-۲) کنترل فساد
۲۹	۷-۲-۲) پیامد های فساد اداری
۳۱	۳-۲) بخش سوم: فساد در گمرک
۳۱	۱-۳-۲) تاریخچه گمرک در ایران
۳۱	۲-۳-۲) تعریف گمرک
۳۳	۳-۳-۲) نقش و وظایف گمرک

۳۵	۴-۳-۲) اهمیت گمرک در برنامه تحول اقتصادی
۳۷	۵-۳-۲) فساد در گمرک
۴۴	۶-۳-۲) آسیب پذیری منحصر بفرد گمرک
۳۹	۴-۲) بخش چهارم: عرضه و تقاضای فساد در گمرک
۴۴	۱-۴-۲) عوامل عمومی موثر بر فساد در گمرک
۴۴	۱-۱-۴-۲) عوامل عمومی موثر بر فساد در گمرک - عرضه فساد
۴۵	۲-۱-۴-۲) عوامل عمومی موثر بر فساد در گمرک - تقاضا برای فساد
۴۶	۲-۴-۲) عوامل خاص موثر بر فساد در گمرک
۴۷	۱-۲-۴-۲) عوامل خاص عرضه فساد در گمرک
۴۸	۲-۲-۴-۲) عوامل خاص تقاضا برای فساد در گمرک
۴۸	۳-۴-۲) سه راه بدست آوردن اطلاعات در مورد فساد در گمرک
۵۴	۵-۲) پیشینه تحقیق
۵۴	۱-۵-۲) پیشینه تحقیقات داخل کشور
۵۶	۲-۵-۲) پیشینه تحقیقات خارج از کشور
۵۹	نتیجه گیری و مدل مفهومی تحقیق
۶۰	خلاصه فصل دوم
۶۱	فصل سوم: روش تحقیق
۶۲	مقدمه
۶۲	۱-۳) روش تحقیق کیفی
۶۲	۱-۱-۳) روش تحقیق کیفی چیست؟

- ۶۳ (۲-۱-۳) لزوم انجام تحقیق کیفی
- ۶۴ (۳-۱-۳) اجزای عمده تشکیل دهنده ی تحقیق کیفی کدامند؟
- ۶۴ (۲-۳) روش گردآوری اطلاعات
- ۶۴ (۱-۲-۳) مصاحبه
- ۶۶ (۲-۲-۳) انواع مصاحبه
- ۶۷ (۳-۲-۳) مراحل فرایند مصاحبه
- ۶۹ (۳-۳) روایی و پایایی ابزار گردآوری اطلاعات پژوهش
- ۶۹ (۱-۳-۳) پایایی (قابلیت اعتماد) مصاحبه
- ۶۹ (۱-۱-۳-۳) پایایی بازآزمون
- ۷۱ (۲-۱-۳-۳) پایایی بین دو کد گذار
- ۷۲ (۲-۳-۳) اعتبار (روایی) مصاحبه
- ۷۳ (۴-۳) جامعه و نمونه تحقیق
- ۷۳ (۱-۴-۳) جامعه تحقیق
- ۷۳ (۲-۴-۳) نمونه و روش نمونه گیری
- ۷۳ (۱-۲-۴-۳) حجم نمونه
- ۷۴ (۲-۲-۴-۳) روش نمونه گیری
- ۷۵ (۵-۳) روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
- ۷۵ (۱-۵-۳) تحلیل تم چیست؟
- ۷۶ (۲-۵-۳) مراحل تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از روش تحلیل تم
- ۸۵ (۳-۵-۳) شرایط تحلیل تم خوب

۸۶	۳-۵-۴) مزایای تحلیل تم
۸۸	خلاصه فصل سوم
۸۹	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته ها
۹۰	مقدمه
۹۱	۴-۱) تم عوامل عام عرضه فساد
۱۰۳	۴-۲) تم عوامل عام تقاضای فساد
۱۰۵	۴-۳) تم عوامل خاص عرضه فساد
۱۰۸	۴-۴) تم عوامل خاص تقاضای فساد
۱۱۳	نتیجه گیری
۱۱۴	خلاصه فصل چهارم
۱۱۵	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات
۱۱۶	مقدمه
۱۱۶	۵-۱) نتیجه گیری
۱۱۶	۵-۱-۱) علل عرضه کجروی های اداری در گمرک
۱۱۷	۵-۱-۱-۱) عوامل عام عرضه کجروی های اداری در گمرک
۱۱۹	۵-۱-۱-۲) عوامل خاص عرضه کجروی های اداری در گمرک
۱۲۰	۵-۱-۲) علل تقاضای مجروری های اداری در گمرک
۱۲۰	۵-۱-۲-۱) عوامل عام تقاضای کجروی های اداری در گمرک
۱۲۱	۵-۱-۲-۲) عوامل خاص تقاضای کجروی های اداری در گمرک
۱۲۳	۵-۱-۳) میزان اهمیت هر یک از علل شناسایی شده در بروز کجروی های اداری

۱۲۷	۲-۵) پیشنهادات اجرایی
۱۲۷	۱-۲-۵) پیشنهادات با توجه به تم عوامل عام عرضه فساد اداری
۱۲۸	۲-۲-۵) پیشنهادات با توجه به تم عوامل عام تقاضای فساد اداری
۱۲۹	۳-۲-۵) پیشنهادات با توجه به تم عوامل خاص عرضه فساد اداری
۱۲۹	۴-۲-۵) پیشنهادات با توجه به تم عوامل خاص تقاضای فساد اداری
۱۳۰	۳-۵) پیشنهادات به محققان آتی
۱۳۰	۴-۵) محدودیت های تحقیق
۱۳۱	خلاصه فصل پنجم
۱۳۲	منابع و مأخذ
۱۳۸	پیوست

فهرست جداول

۲۳	جدول (۱-۲) انواع فساد اداری
۲۶	جدول (۲-۲) عوامل موثر در ایجاد فساد اداری و روش های مقابله با آن
۶۶	جدول (۱-۳) انواع مصاحبه با توجه به هدف و استراتژی پژوهش
۷۰	جدول (۲-۳) محاسبه پایایی بازآزمون
۷۲	جدول (۳-۳) محاسبه پایایی بین دو کد گذار
۷۵	جدول (۴-۳) اعضای نمونه و پست سازمانی آنها
۷۶	جدول (۵-۳) مراحل تحلیل تم
۷۸	جدول (۶-۳) نمونه ای از یک مصاحبه کدگذاری شده
۸۶	جدول (۷-۳) ۱۵ نکته برای یک تحلیل تم خوب
۹۲	جدول (۱-۴) دسته های مفهومی تشکیل دهنده ی تم عوامل عام عرضه فساد
۱۰۴	جدول (۲-۴) دسته های مفهومی تشکیل دهنده ی تم عوامل عام تقاضای فساد
۱۰۶	جدول (۳-۴) دسته های مفهومی تشکیل دهنده ی تم عوامل خاص عرضه فساد
۱۰۹	جدول (۴-۴) دسته های مفهومی تشکیل دهنده ی تم عوامل خاص تقاضای فساد
۱۲۴	جدول (۱-۵) میزان اهمیت عوامل عام عرضه فساد
۱۲۵	جدول (۲-۵) میزان اهمیت عوامل عام تقاضای فساد
۱۲۶	جدول (۳-۵) میزان اهمیت عوامل خاص عرضه فساد
۱۲۶	جدول (۴-۵) میزان اهمیت عوامل خاص تقاضای فساد

فهرست نمودار ها

۳۴	نمودار (۱-۲) نمونه ای از یک رویه گمرکی
۳۷	نمودار (۲-۲) دستیابی به نظام مطلوب گمرکی
۵۹	نمودار (۳-۲) مدل تحقیق: عرضه و تقاضای کجروی های اداری در گمرک
۸۱	نمودار (۱-۳) ساخت مفاهیم و مقوله ها
۸۳	نمودار (۲-۳) ساخت تم ها
۸۴	نمودار (۳-۳) مسیر تکامل تم (مقوله) در تجزیه و تحلیل به روش تم
۱۲۲	نمودار (۱-۵) مدل عرضه و تقاضای فساد در گمرک

چکیده

امروزه شاهد رواج انواع فساد (کجروی) در سازمان ها، نارضایتی شهروندان از وجود این پدیده، و نگرانی و تلاش مسئولان برای کاهش آن هستیم. بارومتر فساد جهانی شفافیت بین الملل، گمرک را بعد از پلیس و مالیات، فاسد ترین سازمان در اکثر کشور ها به شمار می آورد.

این پژوهش با هدف تعیین عوامل موثر بر کجروی های اداری در گمرک جمهوری اسلامی ایران انجام شده است. برای جمع آوری اطلاعات، از روش مصاحبه و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش تحلیل تم استفاده شده است. در نتیجه ۴ تم اصلی بدست آمده است که عبارتند از: ۱. عوامل عام عرضه کجروی های اداری شامل ضعف نظارت و بازرسی، ضعف معیشتی، ضعف قوانین و عدم حاکمیت قانون، نابرابری، عدم شفافیت، سازمان فاسد، ضعف اعتقادی، پیامد های پول نامشروع، نبود حس وفاداری و تعلق به سازمان، ضعف سیستم تشویق و تنبیه، کمبود مزایا و امکانات، زیاده خواهی و طمع، نبود شایسته سالاری، نقص سیستم آموزش، عدم آگاهی از قوانین، عدم وجود وحدت رویه و ... ۲. عوامل عام تقاضای کجروی های اداری در گمرک شامل دستی بودن فرایندها و عدم استفاده از فناوری های روز، پیامد های پول نامشروع، دخالت سیاستمداران، بوروکراسی زاید و اطاله ی انجام کار و ... ۳. عوامل خاص عرضه کجروی های اداری شامل عدم تخصص کافی کارمندان گمرک، دشواری هماهنگی با سازمان های همجوار، پراکنده بودن جغرافیایی گمرکات، گستردگی وظایف گمرک و ... ۴. عوامل خاص تقاضای کجروی های اداری شامل دایمی بودن ارباب رجوع و وجود سیستم رابطه ای، مشکلات تعیین ارزش، حق صلاحدید، یکسان نبودن مآخذ تعرفه کالاهای مشابه و ...

در پایان به منظور کاهش فساد و ارتقای سلامت اداری در گمرک، پیشنهاداتی بر اساس تم های اصلی تحقیق ارائه شده است.

کلید واژه ها: فساد اداری، گمرک، بعد عرضه فساد، بعد تقاضای فساد، تحلیل تم

Keywords: corruption, customs, supply side of corruption, demand side of corruption, thematic analysis.

فصل اول: کلیات تحقیق

مقدمه

فساد در جوامع بشری قدمتی به اندازه شکل‌گیری تمدن دارد و در حال حاضر یکی از مسائل مبتلا به کشورهای جهان سوم است و به دلیل نقش و تأثیرات منفی زیادی که بر کارایی و اثربخشی نظام اداری، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشورها دارد، همواره مورد توجه دولت‌ها و نهاد های مدنی بوده است. پدیده فساد روز به روز گسترده تر و پیچیده تر می شود و همین امر، اتخاذ راه حل های جامع برای کاهش آن را ضروری می سازد.

برای مبارزه با فساد، باید عوامل موجد آن را شناخت و از بین برد. در این تحقیق، گمرک به دلیل اهمیتی که در تامین خزانه دولت و در اقتصاد کشور دارد، انتخاب شده است و محقق در پی تعیین عوامل موثر بر فساد اداری در این سازمان است.

۱-۱) بیان مساله

از جمله مسائل مهمی که امروزه، سازمان های دولتی ایران و جهان با آن رو به رو هستند، مساله فساد (کجروی های) اداری و پیامد های ناشی از آن است.

بر اساس تعریف کارگاه آموزشی "یکپارچگی حکومت در آسیا" فساد عبارت است از عمل یا تصمیمی که موجب شود تا تعداد افراد متأثر از نتایج منفی عمل یا تصمیم از تعداد افراد برخوردار از نتایج مثبت آن بیشتر باشد. غالباً در نتیجه فساد چیزی نقض می شود. این چیز ممکن است یک اصل، رویه یا شیوه ی اخلاقی یا قانونی یا مقررات اداری باشد. در محیط فاسد، حقوق اجتماعی، اقتصادی و سیاسی شهروندان نادیده گرفته می شود و یا حق مسلم فرد یا گروهی به آسانی پایمال یا به ناحق به دیگری و دیگران واگذار می گردد. (فرج پور، ۱۳۸۳)

فصل اول: کلیات تحقیق

پیامد ها و نتایج مخرب فساد اداری مانند فقر، ناخوشی، سطح پایین امید به زندگی و ... و شیوع آن در جهان ضرورت و اهمیت پرداختن به مساله را روشن می سازد. فساد همچنین نابرابری را افزایش می دهد، نقش توزیع مجدد دولت را خراب میکند، منابع انسانی و مالی را هدر می دهد، باعث تنزل سطح خدمات عمومی می شود و سطوح سرمایه گذاری و بهره وری سرمایه را کاهش می دهد.

سازمان گمرک به عنوان یکی از سازمان های دولتی، به دلایل گستردگی ماهیت و پیچیدگی کارش نسبت به فساد، آسیب پذیر است. کارایی گمرک در بسیاری از کشور های در حال توسعه به علت فساد اداری مختل شده است. این مانع و سد راهی برای توسعه ی تجارت ایجاد می کند، ضمن اینکه به پیامد های خطرناک در امنیت ملی و مالیه عمومی منجر می شود. (آیرین هور، ۲۰۰۱)

شورای همکاری گمرکی^۱، گمرک را چنین تعریف کرده است: " گمرک سازمانی است دولتی که مسئول اجرای قانون گمرک و وصول حقوق و عوارض ورودی و صدوری و هم چنین واردات، ترانزیت و صادرات کالا می باشد."^۲

سازمان گمرک در هر کشوری به مثابه یکی از عوامل اصلی و اجرایی برنامه ها و سیاست های کلان اقتصادی و بازرگانی آن به شمار می رود و بدون برخورداری از یک گمرک فعال و با انگیزه و دارای امکانات مناسب و روزآمد به سختی می شود انتظار تحقق برنامه های کلان توسعه را داشت. گمرک ایران اصلی ترین دستگاه ناظر بر جریان ورود و خروج کالا از محدوده ی قلمرو گمرکی کشور است.^۳

هدف از این تحقیق، یافتن عوامل موثر بر کجروی های اداری در گمرک جمهوری اسلامی ایران، جهت رفع آنها است. در این راستا محقق به دنبال پاسخ برای چنین سوالاتی است: علل بروز فساد اداری در گمرک جمهوری اسلامی ایران چیست؟ اهمیت هر یک از علل شناسایی شده به چه میزان است؟ و برای رفع آنها چه پیشنهاداتی می توان ارائه کرد؟ در خارج از کشور در مورد بروز فساد در گمرک و عوامل احتمالی آن در هر کشور بخصوصی، تحقیقاتی صورت گرفته است، ولی در داخل کشور و اینکه میزان و علل بروز فساد در گمرک جمهوری اسلامی ایران چیست، مطالب علمی چندانی به چشم نمی خورد.

¹ Customs Cooperation Council (CCC)

شورای همکاری گمرکی در ۱۵ دسامبر ۱۹۵۰ در بروکسل با توافق کشور های آلمان، بلژیک، دانمارک، فرانسه، یونان، ایتالیا، لوگزامبورگ، نروژ، هلند، پرتغال، انگلیس، ایران و سوئد تشکیل شد.

² www.irica.gov.ir

^۳ طرح تحول اقتصادی در نظام گمرک

۱-۲) اهمیت و ضرورت موضوع

پیامد های ناگوار فساد و شیوع روز افزون آن است که اهمیت و ضرورت پرداختن به این مساله را مشخص می کند.

گسترش فساد اداری در جامعه سبب کاهش سرمایه گذاری های داخلی و خارجی، کاهش بهره وری سرمایه گذاری های عمومی، کاهش درآمد های دولت، کاهش سطح خدمات اجتماعی، درمانی و رفاهی و بویژه برای افراد فقیر و کم درآمد جامعه، افزایش هزینه زندگی، افزایش تورم و بیکاری، تخصیص نابهینه منابع عمومی و اتلاف آنها، کاهش رشد اقتصادی، فرار سرمایه های داخلی، فرار مغز های متفکر به علت وضعیت نابسامان اقتصادی و اجتماعی، گسترش فقر و تبعیض، توزیع ناعادلانه درآمد ها و افزایش فاصله طبقاتی، تضعیف دموکراسی، تضعیف ارزش های اخلاقی، گسترش فساد اخلاقی و جنسی و ... می شود. (فرج پور، ۱۳۸۳: ۴۴۶)

گمرک به عنوان دستگاه نظارتی و حاکمیتی وظیفه ی نظارت بر ورود و خروج کالا را عهده دار است. این در حالی است که گمرک به دلیل گستردگی ماهیت و پیچیدگی کارش نسبت به کجروی های اداری آسیب پذیر است. (آیرین هور، ۲۰۰۱)

عملیات گمرکی چندین چالش برای مدیریت بخش عمومی مطرح می کند. در اکثر کشور ها، ادارات گمرک به علت شبکه ی گسترده ی اداری و تعداد زیاد کارکنان، یکی از بزرگترین ادارات بخش عمومی هستند. جامعه ی تجارت اغلب گمرک را به عنوان یکی از بزرگترین موانع در سرمایه گذاری تجاری می داند و آن را به عنوان یکی از فاسد ترین ادارات دولتی می شناسد. بارومتر فساد جهانی شفافیت بین الملل، گمرک را به عنوان سومین اداره ی دولتی فاسد بعد از اداره پلیس و مالیات می داند. فساد در ادارات گمرک، متفاوت از فساد در سایر ادارات دولتی است، که این حتی ممکن است به صادر کنندگان و وارد کنندگان کالا مربوط نباشد. رشوه های درخواست شده توسط کارمندان گمرک برای تسهیل شفاف سازی جریان واردات و صادرات، بطور ضمنی به راحتی به عنوان جنبه ی دیگری از هزینه های انجام کسب و کار و بنابراین بخش عادی هزینه های شفاف سازی کلی حق العمل کاران گمرک پذیرفته می شود، این هزینه ها بطور روزمره به مشتری به عنوان دستمزد خدمات اضافی انتقال می یابد. چه چیزی ادارات گمرک را تا این حد نسبت به فساد نهادینه شده، مورد سوء ظن قرار می دهد؟ (کمپیز و پرادهان، ۲۰۰۷: ۳۶۷)

هزینه خطرات ناشی از اغماض در کنترل ها و مسئولیت های گمرکات نسبت به محافظت از جامعه در برابر عملیات قاچاق مواد مخدر و اسلحه، سوء استفاده از مالکیت معنوی، اقدامات غیر قانونی و جنایی هم چون قاچاق ارز و طلا، قاچاق کالا های غیر استاندارد یا غیر بهداشتی، فعالیت های مربوط به تطهیر درآمد های نامشروع، تجارت مواد زیان